

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΑΡΕΙΑΝΩΝ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Ι. Αἱ μὲν αἵρέσεις ὅσαι τῆς ἀληθείας ἀπέστησαν, ἐπινοήσασαι μανίαν ἑαυταῖς φανεραὶ τυγχάνουσι, καὶ τούτων ἡ ἀσέβεια πάσαι πᾶσιν ἔκδηλος γέγονε. Τὸ γὰρ ‘ἐξελθεῖν ἀφ’ ἡμῶν’ τοὺς ταῦτα ἐφευρόντας δῆλον ἂν εἴη, ὡς ἔγραψεν ὁ μακάριος Ἰωάννης, ὅτι τῶν τοιούτων οὔτε ἦν, οὔτε νῦν ἐστὶ μεθ’ ἡμῶν τὸ φρόνημα. Διὸ, καὶ, ὡς εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ‘μὴ συνάγουτες μεθ’ ἡμῶν, σκορπίζουσι’ μετὰ τοῦ διαβόλου, παρατηρούμενοι τοὺς κοιμωμένους, ἵνα, τὸν ἴδιον ἰὸν τῆς ἀπωλείας ἐπισπεύραντες, ἔχωσι τοὺς συναποθνήσκοντας ἑαυτοῖς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μία τῶν αἱρέσεων ἡ ἐσχάτη, καὶ νῦν ἐξεληθούσα πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου, ἡ Ἀρειανὴ καλουμένη, δόλιος οὔσα καὶ πανούργος, βλέπουσα τὰς πρεσβυτέρας ἑαυτῆς ἀδελφὰς ἄλλας αἵρέσεις ἐκ φανεροῦ στηλιτευθείσας, ὑποκρίνεται περιβαλλομένη τὰς τῶν Γραφῶν λέξεις, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῆς ὁ διάβολος, καὶ βιάζεται πάλιν εἰσελθεῖν εἰς τὸν παράδεισον τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα, πλάσασα ἑαυτὴν ὡς Χριστιανὴν, ἀπατήσῃ τινὰς κατὰ Χριστοῦ φρονεῖν τῇ πιθανότητι τῶν παραλογισμῶν (εὐλογον γὰρ οὐδὲν παρ’ αὐτῆς) καὶ ἐπλάνησέ γε τῶν ἀφρόνων ἤδη τινὰς, ὥστε τούτους μὴ μόνον φθαρῆναι τῇ ἀκοῇ, ἀλλὰ καὶ λαβόντας κατὰ τὴν Εὐὰν γεύσασθαι, καὶ λοιπόν

B

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

2

Arianism unchristian.

[I. 2.]

Isa. v. 20. ἀγνοοῦντας νομίζειν ‘τὸ πικρὸν γλυκὺ,’ καὶ τὴν βδελυκτὴν αἵρε-
 σιν λέγειν καλὴν· ἀναγκαῖον ἡγησάμην προτραπέει παρ’ ὑμῶν
 Job xli. 4. διελεῖν τὴν ‘πτύξιν τοῦ θώρακος’ τῆς μιαρᾶς αἵρέσεως ταύτης, καὶ
 δεῖξαι τὴν δυσωδίαν τῆς ἀφροσύνης αὐτῆς· ἵνα οἱ μὲν πόρρωθεν
 ὄντες αὐτῆς ἔτι φύγωσιν αὐτὴν, οἱ δ’ ἀπατηθέντες ἀπ’ αὐτῆς
 μεταγνώσῃ, καὶ ἠνεωγμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς καρδίας νοήσω-
 σιν ὅτι, ὡσπερ τὸ σκότος οὐκ ἔστι φῶς, οὐδὲ τὸ ψεῦδος ἀλή-
 θεια, οὕτως οὐδὲ ἡ Ἄρειανῆ αἵρεσίς ἐστι καλή. Ἐπὶ αὐτῆς καὶ οἱ
 τούτους καλοῦντες ‘Χριστιανούς’ πολὺν καὶ λίαν πλανῶνται, ὡς
 μήτε τὰς Γραφὰς ἀνεγνωκότες, μήτε ὅλως εἰδότες τὸν Χριστια-
 νισμὸν καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πίστιν.

2. Τί γὰρ ὅμοιον ἑωρακότες τῆς αἵρέσεως πρὸς τὴν εὐσεβῆ
 πίστιν, φλυαροῦσιν ὡς μηδὲν κακὸν λεγόντων ἐκείνων; Τοῦτό
 ἐστὶν ἀληθῶς καὶ τὸν Καϊάφην αὐτοὺς εἰπεῖν Χριστιανὸν, καὶ
 τὸν προδότην Ἰούδαν ἔτι συναριθμεῖν τοῖς ἀποστόλοις, τοὺς τε
 τὸν Βαραβᾶν αἰτησαμένους ἀντὶ τοῦ Σωτῆρος, λέγειν μηδὲν κακὸν
 1 Tim. i. 20. πεποικέναι· καὶ Ἐμμέναιον δὲ καὶ Ἀλέξανδρον συνιστάνειν ὡς
 καλῶς φρονοῦντας, καὶ ψεύδεσθαι κατ’ αὐτῶν τὸν ἀπόστολον.
 Ἄλλ’ οὔτε ταῦτ’ ἂν ἀκοῦσαι Χριστιανὸς ἀνάσχοιτο, οὔτε τὸν
 τολμῶντα λέγειν τοῦτο ὑγιαίνειν ἂν τις τοῦτον ταῖς φρεσὶν ὑπο-
 λάβοι. Ἀντὶ γὰρ Χριστοῦ παρ’ αὐτοῖς Ἄρειος, ὡς παρὰ Μανι-
 χαίοις Μανιχαῖος, ἀντὶ δὲ Μωϋσέως καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων Σωτά-
 δης τις ἐξεύρηται παρ’ αὐτοῖς ὁ καὶ παρ’ Ἑλλησι γελῶμενος, καὶ
 ἡ θυγάτηρ Ἡρωδιάδος. Τοῦ μὲν γὰρ τὸ κεκλασμένον καὶ θηλυκὸν
 ἦθος μεμίμηται γράφων Ἄρειος καὶ αὐτὸς Θαλίας· τῆς δὲ τὴν
 ὄρχησιν ἐξήλωσεν ἐξορχούμενος καὶ παίζων ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Σω-
 τῆρος δυσφημίαις, ὥστε τοὺς ἐμπύπτοντας εἰς τὴν αἵρεσιν διαστρέ-
 φεσθαι μὲν τὸν νοῦν καὶ ἀφρονεῖν, ἀλλάσσειν δὲ τὸ ὄνομα τοῦ
 1 Rom. i. 23. Κυρίου τῆς δόξης ‘ἐν ὁμοιώματι εἰκόνας φθαρτοῦ ἀνθρώπου,’ καὶ
 ἀντὶ Χριστιανῶν λοιπὸν Ἀρειανούς ὀνομάζεσθαι, τοῦτό τε τῆς
 ἀσεβείας ἔχειν τὸ γινώρισμα. Μὴ γὰρ προφασίζεσθωσαν, μηδὲ
 ὀνειδιζόμενοι καταψευδέσθωσαν κατὰ τῶν μὴ ὄντων ὡς εἰσὶν,
 οὕτω καλοῦντες καὶ αὐτοὶ τοὺς Χριστιανούς ἀπὸ τῶν διδασκά-
 λων, ἵνα δόξωσι καὶ αὐτοὶ οὕτως καλεῖσθαι Χριστιανοί· μηδὲ
 αἰσχυνόμενοι τὸ ἐπονεῖσθαι τὸν ἑαυτῶν ὄνομα, παιζέτωσαν· εἰ δὲ
 αἰσχύνονται, ἐγκαλυπτέσθωσαν, ἢ ἀποπηδάτωσαν ἀπὸ τῆς ἑαυ-

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

I. 3.]

Title of 'Arians.'

3

τῶν ἀσεβείας. Οὐδὲ πώποτε γὰρ λαὸς ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων ἔσχε τὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰς ὃν καὶ τὴν πίστιν ἔχομεν· τῶν γοῦν μακαρίων ἀποστόλων διδασκάλων ἡμῶν γενομένων, καὶ διακονησάντων τὸ τοῦ Σωτῆρος Εὐαγγέλιον, οὐκ ἐξ ἐκείνων ἐκλήθημεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ 'Χριστιανοί' καὶ ἐσμὲν, καὶ ὀνομαζόμεθα. Οἱ δὲ παρ' ἐτέρων ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἧς νομίζουσι πίστεως, ἐκείνων εἰκότως ἔχουσι καὶ τὴν ἐπωνυμίαν, ὡς αὐτῶν γενομένοι κτήμα.

3. Ἀμέλει πάντων ἡμῶν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανῶν ὄντων καὶ καλουμένων, ἐξεβλήθη πάλαι Μαρκίων αἵρεσιν ἐφευρών· καὶ οἱ μὲν παραμείναντες μετὰ τοῦ ἐκβαλόντος ἐκείνου ἔμειναν Χριστιανοί· οἱ δ' ἀκολουθήσαντες Μαρκίῳ οὐκέτι μὲν Χριστιανοί, Μαρκιωνισταὶ δὲ λοιπὸν ἐκλήθησαν. Οὕτω καὶ Οὐαλεντίνος, καὶ Βασιλίδης, καὶ Μανιχαῖος, καὶ Σίμων ὁ μάγος τοῖς ἀκολουθήσασιν μεταδεδώκασιν τοῦ ἰδίου ὀνόματος· καὶ οἱ μὲν Οὐαλεντινιανοί, οἱ δὲ Βασιλιδιανοί, οἱ δὲ Μανιχαῖοι, κἀκεῖνοι Σιμωνιανοί, καὶ ἄλλοι κατὰ Φρύγας ἀπὸ Φρυγίας, καὶ ἀπὸ Νουάτου Νουουατιανοί προσαγορεύονται. Οὕτω καὶ Μελέτιος, ἐκβληθεὶς παρὰ Πέτρου τοῦ ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, οὐκέτι Χριστιανὸς ἀλλὰ Μελιτιανὸς ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους· οὕτως ἄρα καὶ τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀρειὸν ἐκβαλόντος, οἱ μὲν μετὰ Ἀλεξάνδρου μέιναντες ἔμειναν Χριστιανοί· οἱ δὲ συνεξελθόντες Ἀρεῖν τὸ μὲν ὄνομα τοῦ Σωτῆρος ἡμῖν τοῖς μετὰ Ἀλεξάνδρου καταλελοίπασιν, 'Ἀρειανοί' δὲ λοιπὸν ἐκλήθησαν ἐκείνοι. Ἴδου γοῦν καὶ μετὰ θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ κοινωνοῦντες τῷ διαδεξαμένῳ τούτου Ἀθανασίῳ, καὶ οἷς ὁ αὐτὸς Ἀθανάσιος κοινώνει, τὸν αὐτὸν ἔχουσι τύπον· καὶ οὔτε ἐκείνων τὸ τούτου τινὲς ἔχουσιν ὄνομα, οὔτε αὐτὸς ἐξ ἐκείνων ὀνομάζεται, ἀλλὰ πάντες πάλιν καὶ συνήθως Χριστιανοί καλοῦνται. Κἂν γὰρ διδασκάλων διαδόχους ἔχωμεν, καὶ μαθηταὶ τούτων γινώμεθα, ἀλλὰ γε τὰ τοῦ Χριστοῦ παρ' αὐτῶν διδασκόμενοι, Χριστιανοί οὐδὲν ἦττον ἐσμὲν καὶ καλούμεθα. Οἱ δὲ γε τοῖς αἵρετικοῖς ἀκολουθοῦντες, κἂν μυρίους διαδόχους ἔχωσιν, ἀλλὰ πάντως τὸ ὄνομα τοῦ τὴν αἵρεσιν ἐφευρόντος φέρουσιν. Ἀμέλει τελευτήσαντος Ἀρείου, πολλῶν δὲ τῶν ἰδίων αὐτὸν διαδεξαμένων, ὅμως οἱ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες ἐξ Ἀρείου γνωριζόμενοι Ἀρειανοί

B 2

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

4

The 'Thalía':

[I. 4.]

καλοῦνται. Καὶ θαυμαστόν γε τούτου τεκμήριον, οἱ μὲν ἐξ Ἑλλήνων καὶ νῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐρχόμενοι, ἀφιέντες τὴν τῶν εἰδώλων δεισιδαιμονίαν, οὐ τῶν κατηχούντων λαμβάνουσι τὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Σωτήρος, καὶ ἀντὶ Ἑλλήνων ἄρχονται Ἐκκλησιαστικοὶ καλεῖσθαι· οἱ δὲ πρὸς ἐκείνους ἀπιόντες, ἢ ὅσοι δ' ἂν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν αἵρεσιν μεταβάλλονται, τὸ μὲν Χριστοῦ καταλιμπάνουσιν ὄνομα, καὶ λοιπὸν δὲ Ἐκκλησιαστικοὶ καλοῦνται, ὡς οὐκέτι τὴν Χριστοῦ πίστιν εἶχοντες, ἀλλὰ τῆς Ἀρείου γενόμενοι μανίας διάδοχοι.

4. Πῶς τοίνυν Χριστιανοὶ οἱ μὴ Χριστιανοὶ, ἀλλὰ Ἀρειομανεῖς; ἢ ὡς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας εἰσὶν οἱ τὴν ἀποστολικὴν ἀποταξάμενοι πίστιν, καὶ καινῶν κακῶν ἐφευρεταὶ γενόμενοι, οἱ τὰ μὲν τῶν θείων Γραφῶν λόγια καταλείψαντες, τὰς δὲ Ἐκκλησιαστικὰς Ἀρείου σοφίαν καινὴν ὀνομάζοντες; εἰκότως τοῦτο λέγοντες· καινὴν γὰρ αἵρεσιν ἀπαγγέλλουσι. Διὸ καὶ θαυμάσειεν ἂν τις, ὅτι πολλὰ πολλῶν συντάγματα καὶ πλείστας ὁμιλίας εἰς γε τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν γραψάντων, καὶ παρὰ μηδενὶ Ἐκκλησιαστικῆς εὐρισκομένης, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τοῖς σπουδαίοις τῶν Ἑλλήνων, ἢ παρὰ μόνοις τοῖς ἄξιόδοτοις τὰ τοιαῦτα παρὰ πότον μετὰ κρότου καὶ σκωμμάτων ἐν παιδιαῖς, ἔνεκεν τοῦ γελάσθαι παρ' ἐτέρων, ὁ θαυμαστός Ἀρειος, οὐδὲν σεμνὸν μιμησάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν σπουδαίων ἀγνοήσας, πλείστα τε τῶν ἄλλων αἵρέσεων ὑποκλέψας, τὴν τοῦ Σωτῆρος μόνου γελοιολογίαν ἐξήλωσε. Τί γὰρ ἔπρεπε ποιεῖν αὐτὸν, ἢ θέλοντα κατὰ τοῦ Σωτήρος ὀρχήσασθαι, τὰ δύστηνα ἑαυτοῦ ῥημάτια τῆς ἀσεβείας ἐν ἐκλύτοις καὶ παρειμένους μέλεσι σημαίνειν; ἢ ὡς ἡ Σοφία φησὶν, Ἐξ ὁδοῦ λόγου ἐπιγνωσθήσεται ἄνθρωπος, οὕτως ἀπ' ἐκείνων τὸ τῆς ψυχῆς μὴ-ἀνδρωδὲς, καὶ τῆς διανοίας ἢ φθορὰ τοῦ γράψαντος γινώσκηται. Καὶ γὰρ οὐδὲ ἔλαθεν ὁ δόλιος, ἀλλὰ καίτοι πολλάκις, ὡς ὁ ὄφεις, ἄνω καὶ κάτω στρέφων ἑαυτὸν, ὁμοίως πέπτωκεν εἰς τὴν πλάνην τῶν Φαρισαίων. Ὡς γὰρ ἐκείνοι, θέλοντες παρανομεῖν, ἐσχηματίζοντο τὰ τοῦ νόμου μελετῶν ῥήματα, καὶ θέλοντες ἀρνεῖσθαι τὸν προσδοκῆθέντα καὶ παρόντα Κύριον, ὑπεκρίνοντο μὲν ὀνομάζωσαν τὸν Θεὸν, ἠλέγχοντο δὲ βλασφημοῦντες ἐν τῷ λέγειν, Διὰ τί ἄνθρωπος ὢν, Θεὸν σεαυτοῦ ποιεῖς, καὶ λέγεις, Ἐγὼ καὶ ὁ

Cf. Sirac. iv. 24.

John x. 33 30.

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

I. 5.]

its impiety.

5

Πατήρ ἐν ἑσμεν;’ οὕτω καὶ ὁ κίβδηλος καὶ Σωτάδειος Ἄρειος ὑποκρίνεται μὲν ὡς περὶ Θεοῦ λέγων, παρεντιθεὶς τὰς τῶν Γραφῶν λέξεις, ἐλέγχεται δὲ πανταχόθεν Ἄρειος ἄθεος, ‘ἀριού- ¹ Jol.ii. 23. μενος τὸν Υἱόν,’ καὶ τοῖς ποιήμασιν αὐτὸν συναριθμῶν.

5. Ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς Ἀρειανῆς ‘Θαλείας’ καὶ κουφολογίας, ἦθος ἔχουσα καὶ μέλος θηλυκόν, αὐτῆ· ‘Κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ, συνετῶν Θεοῦ, παίδων ἀγίων, ὀρθοτόμων, ἅγιον Θεοῦ πνεῦμα λαβόντων, τάδε ἔμαθον ἔγωγε ὑπὸ τῶν σοφίας μετεχόντων, ἀστειῶν, θεοδιδάκτων, κατὰ πάντα σοφῶν τε. Τούτων κατ’ ἴχνος ἦλθον ἐγὼ βαίνων ὁμοδόξως ὁ περικλυτὸς, ὁ πολλὰ παθῶν διὰ τὴν Θεοῦ δόξαν, ὑπὸ τε Θεοῦ μαθὼν σοφίαν καὶ γνῶσιν ἐγὼ ἔγων.’ Τὰ δὲ ἐν αὐτῇ κροτούμενα παρ’ αὐτοῦ σκώμματα φευκτὰ καὶ μεστὰ δυσσεβείας τοιαυτὰ ἔστιν. ‘Οὐκ αἰεὶ ὁ Θεὸς Πατήρ ἦν· ἀλλ’ ἦν ὅτε ὁ Θεὸς μόνος ἦν, καὶ οὕτω Πατήρ ἦν· ὕστερον δὲ ἐπιτέγονε Πατήρ. Οὐκ αἰεὶ ἦν ὁ Υἱός· πάντων γὰρ γενομένων ἐξ οὐκ ὄντων, καὶ πάντων ὄντων κτισμάτων καὶ ποιημάτων γενομένων, καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἐξ οὐκ ὄντων γέγονε, καὶ ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν· καὶ οὐκ ἦν πρὶν γένηται, ἀλλ’ ἀρχὴν τοῦ κτίζεσθαι ἔσχε καὶ αὐτὸς. Ἦν γὰρ, φησὶ, μόνος ὁ Θεός, καὶ οὕτω ἦν ὁ Λόγος καὶ ἡ σοφία. Εἶτα θελήσας ἡμᾶς δημιουργῆσαι, τότε δὴ πεποίηκεν ἕνα τινὰ, καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Λόγον, καὶ Σοφίαν καὶ Υἱόν, ἵνα ἡμᾶς δι’ αὐτοῦ δημιουργήσῃ. Δύο γοῦν σοφίας φησὶν εἶναι, μίαν μὲν τὴν ἰδίαν καὶ συνυπάρχουσαν τῷ Θεῷ, τὸν δὲ Υἱὸν ἐν ταύτῃ τῇ σοφίᾳ γεγενῆσθαι, καὶ ταύτης μετέχοντα ὠνομάσθαι μόνον Σοφίαν καὶ Λόγον. Ἡ Σοφία γὰρ, φησὶ, ‘τῇ σοφίᾳ ὑπῆρξε σοφοῦ Θεοῦ θελήσει.’ Οὕτω καὶ Λόγον ἕτερον εἶναι λέγει παρὰ τὸν Υἱὸν ἐν τῷ Θεῷ, καὶ τούτου μετέχοντα τὸν Υἱὸν ὠνομάσθαι πάλιν κατὰ χάριν Λόγον καὶ Υἱὸν αὐτόν. Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τῆς αἰρέσεως αὐτῶν ἴδιον φρόνημα, δηλούμενον ἐν ἑτέροις αὐτῶν συγγράμμασιν, ὅτι πολλαὶ δυνάμεις εἰσὶ· καὶ ἡ μὲν μία τοῦ Θεοῦ ἔστιν ἰδίᾳ φύσει καὶ αἰδῖος· ὁ δὲ Χριστὸς πάλιν οὐκ ἔστιν ἀληθινὴ δύναμις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μία τῶν λεγομένων δυνάμεων ἔστι καὶ αὐτὸς, ὦν μία καὶ ‘ἡ ἀκρὶς καὶ ἡ κάμπη’ οὐ ‘δύναμις’ μόνον, ἀλλὰ καὶ ‘μεγάλῃ’ προσαγορεύεται· ²⁵ Joel ii. αἱ δ’ ἄλλαι πολλαὶ καὶ ὅμοιαι εἰσι τῷ Υἱῷ, περὶ ὧν καὶ Δαβίδ

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

6

The 'Thalía':

[I. 6, 7.]

Ps. xxiii.
(xxiv.) 10.

ψάλλει λέγων· 'Κύριος τῶν δυνάμεων.' Καὶ τῇ μὲν φύσει, ὡσπερ πάντες, οὕτω καὶ αὐτὸς ὁ Λόγος ἐστὶ τρεπτὸς, τῷ δὲ ἰδίῳ αὐτεξουσίῳ, ἕως βούλεται, μένει καλός· ὅτε μέντοι θέλει, δύναται τρέπεσθαι καὶ αὐτὸς ὡσπερ καὶ ἡμεῖς, τρεπτῆς ὢν φύσεως. Διὰ τοῦτο γὰρ, φησὶ, καὶ 'προγινώσκων ὁ Θεὸς ἔσεσθαι καλὸν αὐτὸν, προλαβὼν αὐτῷ ταύτην τὴν δόξαν δέδωκεν, ἦν ἄνθρωπος καὶ ἐκ τῆς ἀρετῆς ἔσχε μετὰ ταῦτα· ὥστε ἐξ ἔργων αὐτοῦ, ὢν προέγνω ὁ Θεός, τοιοῦτον αὐτὸν νῦν γεγονέναι πεποίηκε.'

6. Εἰπέιν δὲ πάλιν ἐτόλμησεν, ὅτι 'οὐδὲ Θεὸς ἀληθινός ἐστιν ὁ Λόγος. Εἰ δὲ καὶ λέγεται Θεός, ἀλλ' οὐκ ἀληθινός ἐστιν· ἀλλὰ μετοχῇ χάριτος, ὡσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, οὕτω καὶ αὐτὸς λέγεται ὀνόματι μόνου Θεός.' Καὶ πάντων ξένων καὶ ἀνομοίων ὄντων τοῦ Θεοῦ κατ' οὐσίαν, οὕτω καὶ 'ὁ Λόγος ἀλλότριος μὲν καὶ ἀνόμοιος κατὰ πάντα τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας καὶ ἰδιότητός ἐστι· τῶν δὲ γενητῶν καὶ κτισμάτων ἴδιος καὶ εἰς αὐτῶν τυγχάνει. Μετὰ τούτων δὲ ὡσπερ καὶ διάδοχος τῆς προπετείας τοῦ διαβόλου γενόμενος, ἔθηκεν ἐν τῇ 'Θαλείᾳ,' ὡς ἄρα 'καὶ τῷ Υἱῷ ὁ Πατὴρ ἀράτος ὑπάρχει, καὶ οὔτε ὄρῳ, οὔτε γινώσκειν τελείως καὶ ἀκριβῶς δύναται ὁ Λόγος τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα·' ἀλλὰ καὶ ὃ γινώσκει καὶ ὃ βλέπει, 'ἀναλόγως τοῖς ἰδίῳις μέτροις' οἶδε καὶ βλέπει, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς γινώσκομεν κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Υἱὸς, φησὶν, οὐ μόνον τὸν Πατέρα ἀκριβῶς οὐ γινώσκει, λείπει γὰρ αὐτῷ εἰς τὸ καταλαβεῖν· ἀλλὰ καὶ 'αὐτὸς ὁ Υἱὸς τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν οὐκ οἶδε· καὶ ὅτι μεμερισμένοι τῇ φύσει, καὶ ἀπεξενωμένοι καὶ ἀπесχουισμένοι, καὶ ἀλλότριοι, καὶ ἀμέτοχοί εἰσιν ἀλλήλων αἱ οὐσίαι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,' καὶ, ὡς αὐτὸς ἐφθέγγετο, 'ἀνόμοιοι πάμπαν ἀλλήλων ταῖς τε οὐσίαις καὶ δόξαις εἰσὶν ἐπ' ἄπειρον.' Τὸν γοῦν Λόγον φησὶν 'εἰς ὁμοιότητα δόξης καὶ οὐσίας' ἀλλότριον εἶναι παντελῶς ἑκατέρων τοῦ τε Πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· τούτοις γὰρ ἐφθέγγετο τοῖς ῥήμασιν ὁ ἄσεβης· καὶ διηρημένον δὲ εἶναι καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἀμέτοχον κατὰ πάντα τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν ἔφησε. Ταῦτα μέρη τῶν ἐν τῷ γελοίῳ συγγράμματι κειμένων μυθιδίων ἐστὶν Ἀρείου.

7. Τίς τοίνυν, τῶν τοιούτων καὶ τοῦ μέλους τῆς 'Θαλείας' ἀκούσας, οὐ μισήσειεν ἐν δίκῃ παίζοντα τὸν Ἀρείου ὡς ἐπὶ

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

I. 7.]

its impiety.

7

σκηνῆς περὶ τοιούτων; Τίς οὐ θεωρεῖ τοῦτον διὰ τοῦ δοκεῖν ὀνομάζειν Θεὸν καὶ περὶ Θεοῦ λέγειν, ὡς τὸν ὄφιν συμβουλεύοντα τῇ γυναικί; Τίς δὲ, τοῖς ἐξῆς ἐντυγχάνων, οὐ βλέπει τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ τοῦ ὄφεως τὴν μετὰ ταῦτα πλάνην, εἰς ἣν παρήγαγε σοφιστάμενος τὴν γυναῖκα; Τίς ἐπὶ ταῖς τοιαύταις βλασφημίαις οὐκ ἐξίσταται; Ὁ μὲν οὖν ‘οὐρανός,’ ὡς ὁ προφήτης φησὶν, ‘ἐξέστη, καὶ ἡ γῆ ἔφριξεν’ ἐπὶ τῇ παραβάσει Jer. ii. 12. τοῦ νόμου· ὁ δὲ ἥλιος πλέον ἀγανακτῶν, καὶ μὴ φέρων τότε τὰς κατὰ τοῦ κοινοῦ πάντων ἡμῶν Δεσπότην γενομένας σωματικὰς ὕβρεις, ἃς ἐκὼν αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ὑπέμεινεν, ἀπεστράφη, καὶ τὰς ἀκτίνας συστειλας, τὴν ἡμέραν ἐκελεῖν ἀνῆλιον ἔδειξεν· ἐπὶ δὲ ταῖς Ἀρείου βλασφημίαις πῶς οὐ πάντα τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις ἀφασία πληγήσεται, καὶ κλείσει μὲν τὰς ἀκοὰς, καμμύσει δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἵνα μήτε ἀκοῦσαι τοιούτων, μήτ’ ἰδεῖν τὸν ταῦτα γράψαντα δυνηθῇ; ὁ δὲ Κύριος αὐτὸς πῶς οὐ μᾶλλον δικαίως κατὰ τούτων, ὡς ἀσεβῶν, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστων βοήσῃ, ἃ καὶ διὰ τοῦ προφήτου Ὡσηὲ προείρηκεν, ‘Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι Hos. vii. 13. ἀπεπήδησαν ἀπ’ ἐμοῦ· δειλαιοὶ εἰσι, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ. Ἐγὼ δὲ ἔλυτρωσάμην αὐτοὺς· αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ’ ἐμοῦ ψευδῆ.’ Καὶ μετ’ ὀλίγα· ‘Καὶ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρὰ, Ib. 15. ἀπεστράφησαν εἰς οὐδέν.’ Τὸν γὰρ ὄντα τοῦ Θεοῦ Λόγον ἀποστραφέντες, πλάσαντες δὲ ἑαυτοῖς τὸν οὐκ ὄντα, εἰς τὸ μηδὲν πεπτῶκασιν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος ταῦτα λέγοντα τὸν Ἀρείου ἐξέβαλε τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀνεθεμάτισεν οὐ φέρουσα τὴν ἀσέβειαν· καὶ λοιπὸν αἵρεσις ἐλογίσθη ἡ Ἀρείου πλάνη ἔχουσα τι πλέον τῶν ἄλλων αἱρέσεων, ὅτι καὶ Χριστομάχος ἐκλήθη, καὶ πρόδρομος ἐλογίσθη τοῦ Ἀντιχρίστου. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα τοῖνυν, ὡς προείπον, αὐτάρκης ἡ τοσαύτη κρίσις κατὰ τῆς ἀσεβοῦς αἱρέσεως πείσαι πάντας φεύγειν ἀπ’ αὐτῆς ὅμως, ἐπειδὴ τινας τῶν λεγομένων Χριστιανῶν, ἢ ἀγνοοῦντες, ἢ ὑποκρινόμενοι, καθάπερ εἶρηται πρόσθεν, ἀδιάφορον πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἠγοῦνται, τὴν αἵρεσιν, καὶ τοὺς ταῦτα φρονοῦντας Χριστιανούς ὀνομάζουσι, φέρε κατὰ δύναμιν ἐρωτῶντες αὐτοὺς, ἀποκαλύψωμεν τὴν πανουργίαν τῆς αἱρέσεως. Τάχα κἂν οὕτω συμποδισθέντες ἐπιστομισθῶσι καὶ φύγωσιν ἀπ’ αὐτῆς ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως.

8. Εἰ μὲν οὖν, διὰ τὸ λέξεις τινας τῆς θείας Γραφῆς ἐν τῇ ‘Θαλείᾳ’ γράψαι, νομίζουσι καὶ τὰς βλασφημίας εὐφημίας εἶναι, πάντως πονεῖ καὶ τοὺς νῦν Ἰουδαίους ὄρωντες ἀναγινώσκοντας τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας, ἀρνήσονται καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο σὺν ἐκείνοις τὸν Χριστόν· ἀκούοντες δὲ τάχα καὶ Μανιχαίων λεγόντων μέρη τιὰ τῶν Εὐαγγελίων, ἀρνήσονται σὺν αὐτοῖς τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας. Εἰ δὲ ἀγνοοῦντες οὕτω χεϊμάζονται καὶ τοιαῦτα βαπτολογοῦσι, μαθέτωσαν ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὅτι καὶ ὁ τὰς αἵρέσεις ἐπινοήσας διάβολος διὰ τὴν ἰδίαν τῆς κακίας δυσωδίαν κιχράται τὰς λέξεις τῶν Γραφῶν, ἵνα, αὐτὰς ἔχων ἐπικάλυμμα, τὸν ἴδιον ἰὸν ἐπισπείρας, ἀπατήσῃ τοὺς ἀκεραίους. Οὕτω τὴν Εὐὰν ἠπάτησεν· οὕτω καὶ τὰς ἄλλας αἵρέσεις ἐπλασε· οὕτω καὶ νῦν Ἀρειοὶ ἐπεισεν εἰπεῖν καὶ σχηματίσασθαι δῆθεν κατὰ τῶν αἱρέσεων, ἵνα λάθῃ τὴν ἰδίαν ἐπιβάλλων αἵρεσιν. Καὶ ὅμως οὐκ ἔλαθεν οὐδὲ οὕτως ὁ πανούργος· εἰς γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον ἀσεβήσας, πάντων εὐθὺς ἐξέπεσε, καὶ δέδεικται πᾶσι, ὅτι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἠγνόησε, καὶ μηδὲν ὅλως ἀληθὲς φρονῶν ὑποκρίνεται. Πῶς γὰρ ἂν ἀληθεύσῃ περὶ τοῦ Πατρὸς ὁ τὸν Υἱὸν ἀρνούμενος, τὸν ἀποκαλύπτοντα περὶ αὐτοῦ; ἢ Πῶς περὶ τοῦ Πνεύματος ὀρθὰ φρονήσῃ, δυσφημῶν εἰς τὸν τοῦτο χορηγοῦντα λόγον; Τίς δὲ πιστεύσει λέγοντι τούτῳ περὶ ἀναστάσεως, ἀρνούμενῳ τὸν ‘ἐκ νεκρῶν’ δι’ ἡμᾶς ‘πρωτότοκον’ γενόμενον Χριστόν; Πῶς δὲ οὐκ, ἀντικρὺς ἀγνοήσας τὴν ἐκ Πατρὸς τοῦ Υἱοῦ γνησίαν καὶ ἀληθινὴν γέννησιν, πλανηθήσεται καὶ περὶ τῆς ἐνσάρκου παρουσίας αὐτοῦ; Οὕτω γὰρ καὶ οἱ τότε Ἰουδαῖοι, ἀρνησάμενοι τὸν Λόγον, καὶ λέγοντες, ‘Οὐκ ἔχομεν βασιλεία εἰ μὴ Καίσαρα,’ πάντων ἀθρώως ἀφρέθησαν, καὶ γεγόνασιν ἔρημοι φωτὸς λύχνου, ὁσμῆς μύρου, προφητείας γνώσεως, καὶ αὐτῆς τῆς ἀληθείας, καὶ νῦν οὐδὲν συνιέντες, ὡς ἐν σκότῳ περιπατοῦντές εἰσι. Τίς γὰρ ἤκουσε πώποτε τοιαῦτα; ἢ Πόθεν ἢ παρὰ τίνος οἱ κόλακες καὶ δωροδόκοι τῆς αἵρέσεως ἤκουσαν τοιαῦτα; Τίς, ὅτε κατηχούντο, τοιαῦτα λελάληκεν αὐτοῖς; Τίς αὐτοῖς εἶρηκεν ὅτι, ‘τὴν εἰς τὴν κτίσιν λατρείαν ἀφέντες, κτίσματι καὶ ποιήματι πάλιν προσέρχεσθε λατρεύειν;’ Εἰ δὲ καὶ αὐτοὶ πρῶτον νῦν ὁμολογοῦσιν ἀκηκοῦναι τὰ τοιαῦτα, μὴ ἀρνεῖσθωσαν ἀλλοτρίαν καὶ μὴ ἐκ πατέρων εἶναι τὴν αἵρεσιν ταύτην. Τὸ δὲ μὴ

Col. i. 18.

John xix. 15.

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

I. 9.]

novel, and unscriptural.

9

ἐκ πατέρων, ἀλλὰ νῦν ἐφευρεθὲν, τί ἂν εἴη ἕτερον ἢ περὶ οὗ προ-
εῖρηκεν ὁ μακάριος Παῦλος· ‘Ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται ἱ Tim. iv. 1.
τινες τῆς ὑγιανούσης πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ
διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηρια-
σμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν,’ καὶ ‘ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν.’ Tit. i. 14.

9. Ἴδου γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐκ τῶν θείων Γραφῶν παρῆρσιάζομεθα
περὶ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως, καὶ ὡς λύχνου ἐπὶ τῆς λυχνίας
τιθέαμεν λέγοντες· Υἱὸς ἀληθινὸς φύσει καὶ γνήσιός ἐστι τοῦ
Πατρὸς, ἴδιος τῆς οὐσίας αὐτοῦ, Σοφία μονογενῆς, καὶ Λόγος
ἀληθινὸς καὶ μόνος τοῦ Θεοῦ οὗτός ἐστι· οὐκ ἔστι κτίσμα οὔτε
ποίημα, ἀλλ’ ἴδιον τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας γέννημα. Διὸ Θεὸς
ἐστὶν ἀληθινὸς, ἀληθινοῦ Πατρὸς ὁμοούσιος ὑπάρχων. Τὰ δ’ ἄλλα,
οἷς εἶπεν, ‘Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἐστε,’ μόνον μετοχῇ τοῦ Λόγου διὰ τοῦ Ps. lxxxii.
Πνεύματος ταύτην ἔχουσι τὴν χάριν παρὰ τοῦ Πατρὸς. ‘Χαρακ- (lxxxii.) 6.
τῆρ γὰρ ἐστι τῆς τοῦ Πατρὸς ὑποστάσεως,’ καὶ φῶς ἐκ φωτὸς, Heb. i. 3.
καὶ δύναμις καὶ εἰκὼν ἀληθινῆ τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας. Τοῦτο
γὰρ πάλιν εἶπεν ὁ Κύριος· ‘Ὁ ἐμὲ ἑώρακὼς ἑώρακε τὸν Πατέρα.’ John xiv. 9.
Ἄει δὲ ἦν καὶ ἔστι, καὶ οὐδέποτε οὐκ ἦν. Ἀϊδίον γὰρ ὄντος τοῦ
Πατρὸς, αἰδίος ἂν εἴη καὶ ὁ τούτου Λόγος καὶ ἡ Σοφία. Αὐτοὶ
δὲ τί ἄρα ἡμῶν ἐκ τῆς πανεγκλήτου ‘Θαλίας’ προφέρουσι; Ἡ
πρῶτον ἀναγνώττωσαν αὐτήν, μιμούμενοι τὸ ἦθος τοῦ γράψαντος,
ἵνα κἂν παρ’ ἐτέρων χλευαζόμενοι μάθωσιν ἐν ποίῳ κείνται
πτώματι, καὶ οὕτω λοιπὸν λεγέτωσαν. Τί δ’ ἂν εἶποιεν ἐξ
αὐτῆς, ἢ ὅτι· ‘Οὐκ αἰεὶ ὁ Θεὸς Πατὴρ ἦν, ἀλλ’ ὕστερον γέγονεν’
οὐκ αἰεὶ ἦν ὁ Υἱὸς, οὐ γὰρ ἦν πρὶν γεννηθῆ. Οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ
Πατρὸς· ἀλλ’ ἐξ οὐκ ὄντων ὑπέστη καὶ αὐτός. Οὐκ ἔστιν ἴδιος
τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς· κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ ποίημα. Καὶ οὐκ
ἔστιν ἀληθινὸς Θεὸς ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ μετοχῇ καὶ αὐτὸς ἔθεο-
ποιήθη. Οὐκ οἶδε τὸν Πατέρα ἀκριβῶς ὁ Υἱὸς, οὔτε ὄρᾳ ὁ Λόγος
τὸν Πατέρα τελείως, καὶ οὔτε συνιεί, οὔτε γνωσκει ἀκριβῶς ὁ
Λόγος τὸν Πατέρα· οὐκ ἔστιν ὁ ἀληθινὸς καὶ μόνος αὐτὸς τοῦ
Πατρὸς Λόγος, ἀλλ’ ὀνόματι μόνον λέγεται Λόγος καὶ Σοφία,
καὶ χάριτι λέγεται Υἱὸς καὶ δύναμις. Οὐκ ἔστιν ἀτρεπτος, ὡς ὁ
Πατὴρ, ἀλλὰ τρεπτός ἐστι φύσει, ὡς τὰ κτίσματα, καὶ λείπει
αὐτῷ εἰς κατάληψιν τοῦ γινῶναι τελείως τὸν Πατέρα.’ Θαν-
μαστή γε ἡ αἵρεσις, μηδὲ τὸ πῦθανὸν ἔχουσα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ

Cambridge University Press

978-1-108-06638-9 - The Orations of St Athanasius Against the Arians:

According to the Benedictine Text

Edited by William Bright

Excerpt

[More information](#)

10

The question at issue.

[I. 10.]

μη εἶναι κατὰ τοῦ ὄντος φανταζομένη, καὶ ἀντὶ εὐφημίας δυσφημίας διόλου προβαλλομένη. Εἴ τις ἄρα, τὰ παρ' ἀμφοτέρων ἐξετάσας, ἐρωτηθείη τὴν ὁποτέρου πίστιν ἂν ἔλοιτο, ἢ τὰ τίους ἂν εἴποι ῥήματα πρέποντα εἶναι Θεῷ· μᾶλλον δὲ καὶ εἰπάτωσαν αὐτοὶ οἱ τῆς ἀσεβείας κόλακες, τί πρέπει περὶ Θεοῦ ('Θεὸς γὰρ ἦν ὁ Λόγος') ἐρωτῶμενον ἀποκρίνασθαι; ἀπὸ γὰρ τούτου καὶ τὸ ὄλον ἐκατέρων τῶν προβληθέντων γνωσθήσεται τί πρέπει λέγειν, τὸ ἦν, ἢ τὸ οὐκ ἦν· τὸ αἰεὶ, ἢ τὸ πρὶν γενέσθαι· τὸ αἰδίον, ἢ τὸ ἀφ' οὗ καὶ ἐξότε· ἀληθινόν, ἢ θέσει καὶ μετοχῇ καὶ κατ' ἐπίνοιαν· τῶν γενητῶν ἓνα λέγειν αὐτὸν, ἢ τῷ Πατρὶ συνάπτειν αὐτὸν· ἀνόμιον αὐτὸν εἶναι κατ' οὐσίαν τοῦ Πατρὸς, ἢ ὅμοιον καὶ ἴδιον τοῦ Πατρὸς εἶναι· κτίσμα εἶναι, ἢ δι' αὐτοῦ τὰ κτίσματα γεγενῆσθαι· αὐτὸν εἶναι τὸν τοῦ Πατρὸς Λόγον, ἢ ἕτερον παρὰ τούτου, καὶ δι' ἐκείνου τούτου γεγενῆσθαι καὶ δι' ἄλλης σοφίας· καὶ τούτου ὀνόματι μόνου Σοφίαν καὶ Λόγον κεκληῆσθαι, ἀκακείνης τῆς σοφίας τούτου μέτοχον καὶ δεύτερον γεγενῆσθαι.

John i. 1.

Rom. ix. 5.

Prov. ix. 18.

Job xviii. 5.

10. Τὰ τῶν ἄρα ῥήματα θεολογεῖ καὶ δεικνύει Θεὸν εἶναι καὶ Υἱὸν τοῦ Πατρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν; Ταῦθ' ἄπερ ὑμεῖς ἐξημέσατε, ἢ ἄπερ ἡμεῖς ἐκ τῶν Γραφῶν εἰρήκαμεν καὶ λέγομεν; Εἰ μὲν οὖν οὐκ ἔστι Θεὸς οὐδὲ Λόγος οὐδὲ Υἱὸς ὁ Σωτὴρ, ἐξέστω λέγειν, ὡσπερ τοῖς Ἑλλήσι καὶ τοῖς νῦν Ἰουδαίοις, οὕτω καὶ ὑμῖν, ἀ βούλεσθε· εἰ δὲ Λόγος τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱὸς ἀληθινός ἐστι, καὶ ἐκ Θεοῦ Θεός ἐστι, καὶ 'ἐπὶ πάντων εὐλογημένος εἰς τοὺς αἰῶνας,' πῶς οὐκ ἄξιον ἀφανίσαι καὶ ἀπαλείψαι τὰ τε ἄλλα ῥήματα καὶ τὴν Ἀρειανὴν 'Θαλείαν,' ὡς εἰκόνα κακῶν καὶ πάσης ἀσεβείας γέμουσαν; εἰς ἣν ἐμπίπτων 'οὐκ οἶδεν, ὅτι γηγενεὶς παρ' αὐτῇ ὄλλυται, καὶ ἐπὶ πέταυρον ἄδου συνατᾶ.' Καὶ τοῦτο ἴσασι καὶ αὐτοὶ, καὶ ὡς πανούργοι κρύπτουσι, μὴ θαρρόντες ἐκλαλεῖν αὐτὰ, ἀλλ' ἕτερα φθεγγόμενοι παρὰ ταῦτα. Ἐάν τε γὰρ εἴπωσι, καταγνωσθήσονται· ἐάν τε ὑπονοηθῶσι, βληθήσονται παρὰ πάντων τοῖς ἐκ τῶν Γραφῶν ἐλέγχους. Διὰ τοῦτο γοῦν ὡς 'υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου' ὄντες, πανούργως τὸν νομιζόμενον ἑαυτῶν λύχνον ἄφαντες ἐκ τῆς ἀγριελαιου, καὶ φοβούμενοι μὴ ταχέως ἀποσβεσθῆ ('Φῶς γὰρ, φησὶν, ἀσεβῶν σβέννυται') τούτου μὲν 'κρύπτουσι ὑπὸ τὸν μόδιον' τῆς ὑποκρίσεως, ἕτερα δὲ φθέγγονται, καὶ προστασίας